

VALENCIA PER SOS REYS.

RELACIÓ DELS ADORNOS DE LA BÒLTA,
y prevencions ques feren en la vinguda de ses
Magestats à esta Ciutat en 1802.

Perque dure la memòria
quel Rey estigué en Valencia
ab la Reyna y Real Familia,
no fea falta esta Lletra.

Habrà Lápides y Estatua:
híja Escrits, ques hon se conserva
la Història. Mes despropòsit
no es; manpendre ara esta idea.

Encara que no mes fora
per tindre en la nòstra llengua
una Narració seguida,
era rahó que açòs fera.

Nos cultiva, y no sapròpia
el parlar nòstre à alta empresa:
es humil; molts que pòc saben,
voldrán jarrat que sentenga.

Que tenim qui cantar sapia
en llengua ques forastera,
tan alt y be, com ho facen
los naturals; qui es qui ho nega?

El *Epitalami* ho diga,
de un Jove, sent la primera
Producció en llengua espanyòla
que dell sha dat à la premsa.

El *Cant de Marte*, que dona
noticia de la grandea
que ostentà la Maestrança,
presenciant los Reys la festa.

El Procés de *Poesies*
(lletí y castellà à la meçcla)

en que mostrà als Soberanos
la Escola Pia ser Mestra.

Latre *de Sen Pau*, que forma
la part segona un Poema
natural, dòcte, sublime,
que mil novetats presenta.

¡Qué *Descripció* tan pomposa,
la quels afectes expresa,
quànt lo Botiguér de Salses
Estatua à son Rey eleva!

La *del Consulat*, ¡quín atra
Cançó Real! que com ella,
pòt ser dable atra encontràrsen;
mes no que ser mes pretenga.

Mes ah! que esta elegant Ploma
tan fecunda es manifesta,
que si un *Villancico* acopla,
un *Quadro* de atre es emblemà:

Y canta ab suau armonia
el fer anys nòstra gran Reyna.
Sòl resplandix: à sa vista
si asoma es algun Planeta.

Ha segut tal labundancia
de influixos, que sióse esmena
shan vist Paperòs abondo,
nòstant haber qui fòrt paga.

Quel *Onocròtalo* cante
y rebuène, escrit ya queda;
canta, com si rebuènaras
rebuèna, com si cant fera.

Molt

Molt daçò. Mes no es, qui canta
ab veu dolça y placentera
Lires, Odes, Despedida;
òbra en son tant molt discreta.

Mes com cada hu prenia
per obgecte especial tema,
noy ha relació seguida,
ym tenten que la manprenga.

Pòbre hòme (que aixit declara)
les costelles aparella.

¿Amenaçat ya nor veres?
y no escarmentes! Temps era.

Yo no desdòre à ninguna
Pòma: millors que esta mehua
son totes; mes faç vergonya.
Qui sapia, punt mes alt prenga.

Messil fet per mi, es *grancòia*,
y *porqueria* es nomena,
si es per atre, ¿quin estudi
mòstra tindre tal mollera!

Faç quant puc: lo mareix, pense,
fa qualsevòl; qui galleja,
digne es del mes alt desprèci,
sil que sab no ho manifesta.

Pora car: tar còres tontes,
nos precis saber de lletres;
yl creurè tonto y mes tonto
à qui als Sabís nols entenga.

Ya basta. Els Reys arribaren
al país florir de Edera,
el vint y cinc de Noembre,
fent ans les campanes senya.

El bñuati, qué gran salva!
Rumor nos òu en Valencia;
ni de calbions encara
nos va sentir una brega.

Tot fon pau, quierur, sosiego:
y dura en la estancia esta
desde que les Reals Persones
nos deixaren ab gran pena.

Els vitors del Pòble alegre
no son pera dits: la llengua
no pòt dels còrs lalegria
explicar, que ara es conserva.

Entrats ya en lo Real Palacio,
ixqué al balcó diligenta
la amable Reyna Lluïsa,
yl Rey, perquel gòig los vera.

Encara que destinada
estaba abans la carrera
pera anar la Real Familia
à la Catedral Iglesia:

El piadós Carlos, afecre
à lo sagrat, mana, ordena,
al sendemà fer sa entrada,
ques pòt dir que fon sorpresa.

Exhalació mes lluida
no sha vist: plaer reserva
tot còr quel va veure entónces;
ladmiració el gust aumenta.

Causà gran gòig, no esperantlo.
Sinse ostentació es presenta,
y eleva à tots; donà eixemple,
quant en la Seu à Deu prega.

Catorce mil flames eren
resplandor, quels pits de cera
manifestaren; probada
nòstra llealtat pròu be queda.

Dalli à la nòstra gran Marc
pasant, segui la mateixa
bòlta: al Mercat retornaren,
deixant de ferla inconpleta.

A la nit les Lluenaries
volgueren veure: fineça
quels debém; pues denit nunca
la Magestat veures deixa.

A vista del Real Palacio
formada está Lalameda.
En Pòrt y Portal ¿qué adorns
mostrà larrogant idea!

Els

Els gòts vèrts y ròigs i q obgecte
no fan! Lagradable meçcla
dels colors, les boles, jarros
de flames, còsa es que eleva.

En tals sitis sarreglaren
vint y un mil de llums: nos vea
foscòr de nit; molt clar dia
no fon molt que pareguera.

Front lo Portal ¡qué hermosura!
qué globo Laduaneta!
Qué enbelés fon Sen Domingo!
Déuau mil llums pròu llum era.

Del de Cervelló gran Conde
brillà la fajada règia;
y la Real Aduana
cinc mil llums vèrdes numera.

Jardí, Castell, Galeria
y Montanya, obsèqui es vea
de Cabanyills, Mestres daixa,
de qui calça, y tinta seda.

El Conde de Sumacàrcel
yl de Castellà, contenta
deixant la vista, tancaben
Plaça tan gran y tan bella:

Que alatre extrém la engrandia
del gran Convent de Montesa
la Fajada, tan compòsta,
que alabantla, el mèrit mengua.

Dels Guanteres Laltar cubria
al Colegi de Villena;
els Galoners se seguien,
y una exquisita Frontera.

Casa Don Mariano Sales
de totes fon la primera,
per tan varies llums y adorns;
y un Jardí en lo pati es vea.

Lacadèmia de Sen Carlos
Estatua al Monarca eleva:
la Universitat un Quadro,
que en dos llengües se celebra.

En espayós graderio
la música quens alegra
dels Estudiants, va lluirse
en sa concertada orquesta.

Dels Calcetters lo Vesubio
es formà al front: la Danceta
tan agraciada dels Sastres
en son taulat mogué gresca.

Plaça y Carrer de les Barques
hasta Sen Francés, cèl era:
per lo llument, de dia;
denit, per quant dia es fea.

Baco ¡à qui no encantaria,
adornat com se presenta
de pàmpols! Taberners eren
quil varen traure à esta festa.

Mirant Sent Francés, estava
à ma esquerra; y à la dreta
de Jura-Real la Casa
de llum viva era asqua encesa.

Plaça de Calixers, iquins abres
de còlp d'ares! Qué bellea
en casa de Erans! Suspensos
deixa à tots lo que enbeleza.

La Mercè nòva Fajada
formà dun pronte en sa Iglesia;
y al entrar en la gran Plaça
del Mercat, limpús saltera.

Del Parais un breu mapa,
tostemps que sem representa
son adorno, sem antoixa.
Qué vista tan placentera!

Els Sombrerers admiraben
front del Trenc; sobre manera
els Tratanis de siladura:
qué Estatua à cavall tan règia!

Qué bò lo de Madalenes!
Quan pomposa es manifesta
la Estatua imitada à bronce,
que el Botiguer la costeja!

Pues

Pues los Comerciantes de vara
¡qué obelisco! No li aplega
la Pirámide mes alta
de Egipte: arrebre be es queda.
El Consulat... Sutil ploma
he apuntat dalt quel celebra:
alt asunte à gran ingéni;
noy ha fàbrica com ella.

De Sen Juan la Fajada,
tan cubèrta de òr y seda,
recalats, flòrs, colgants, boles,
qué entuvio en sa rara idea!

Quatre mil cinccentes eren
les llums: y entre esta y aquella
del Consulat, campejaba
la Font, y un taular Dorquesta.

Els Fusters un Jardí feren,
quel guardaba una gran bestia
(y era la bamba dels simples)
quel Elefant se nomena.

Concurri el Veynat com sempre:
yl Mercat, si be es contempla,
queda aplaudir, enportànt sen
la palma de la carrera.

Al cab de la Bolseria
Felip Aixà feu de cera
un adorno, que fon digne
de atenció del Rey y Reyna.

Ofert als Infants alguna
jujerna: y la bandejà,
no cabent per la portilla,
à Palacio es dugué plena.

El Carrer, que per mes glòria
de Caballers se nomena,
donà à entendre quil habita,
per lo reor que campeja.

Malferit, Cirat, Lasala,
realçaren si frontera:
sent pòc inferior dels altres
bòns patricis gust è idea.

Trastornà en Jardí batànic,
adornat de seda y cera,
el Poticari Maroses
sa Casa, que al fi sobserba.

La Real Audència al Monarca
bàix dun pavelló de seda
colocà; yl balcó estava
tot fet una maravelia.

De la Ciutat la gran Casa,
y del Vestuari, empresa
foren digna à tal asunte:
no es pera dir sa grandea.

Quaranta mil llumenares
feen un sòl la Capella
de nòstra Parrona insigne,
de Desamparats gran Reyna.

Els Pasamaners posaren
al Rey ab manto, y grandea
de cetro y demás insignies,
entre les dos portes della.

Lòbra nòva del Cabildo,
poder mes lluir nos crega;
quince mil llums la enbelliren;
no era seu, rot òli y cera.

El Carrer de Garagoça
prosegua la carrera:
yls Platers allí elevaren
un trono de gran riquesa.

A Espanya America daba
ses produccions; sent ofrenda
gòts y jòyes, que mostraba
Lart, en pròba de destrea.

Donaba curs y rebòlta
la Plaça que hui es nomena
ser de Santa Catalina,
Y al Carrer del Mar sen entra.

A Hércules los Peluqueros
posaren: sa armada dreta
la clava empunyaba ayrosa,
de cors orlada la cerca.

Els

Els Cegos també juçmarèn
sobre un taulat una orquesta;
música que divertia
la gent pròpia y forastera.

Un Saló de perspectiva
dels Cirujans dispòst era,
pera quant los Reys pasaren,
que un mont y una còba es fea.

Els Sucrers construït mostraren
un altar de sa faena:
columna, estatua, coronas,
colgants, flòrs, estadal era.

Dací es ixià à la Plaça
de Sen Domingo: hon se queda
la primer part; la segona
alço dirà del que queda.

MEMÒRIA DELS OBSÈQUIS FETS PER VALENCIA à sos Reys y Real Familia en 1802.

Pues com dels Reys la vinguda
desijada temps ha era,
procuraren esmerarse

tots los Vehins de Valencia:

Per haber esta dat orde,
ser tres dies com de festa
els tres de les Llumenaries,
al sendemà que vinguera:

Les que també es repetiren
la nit dels anys de la Reyna;
sent una delícia el veure
la Ciutat la glòria feta.

Campanars, mijes-tardonges,
de boles ladorno era;
balcons, terrats y fronteres,
com quant lo dia clareja.

Entre les mes grans memòries
lo Palacio es quis celebra
del Arçobispo: una vista
formaba la mes completa.

Era de dia encant, veurel
cubèrt de rèles de sedas;
y de nit lluminaben
quatre cents dhòjes de cera.

Ser mil y mes llums orlaren
la Fajada de la Iglesia

y Campanar alt del Carme,
tenint Lángel la bandera.

El Diariste sa casa
transformà en Barca: y com ella
atra nos veu fora bòlta,
que tan bòn recòrr mereixca.

Els Capugins adornaren
la Creu, com sòl sa destrea;
y en cinc mil llums descifraren
l'amor al Rey que en ells reyna.

La Ciutat en real obsèqui
à un Castell de foc fòc pega,
que durà mes de mijhòra,
ab llum varia que enbelesa.

Y un altre per despedida
es va desparar la vespra
quels Reys habien danàren,
que deixà la gent contenta.

Atre orlat de torres verem,
de òr y plata la bandera,
quels Velluters construïren:
quètions! als no ha oit Valencia.

En diferents daquells dies
Misa de gracies celebra
tot Convent, tota Parròquia,
tot Colègi, tota Iglesia.

Abo-

Abogats y Escriuans formen
Col·legi; y per Rey y Reyna
Te Drum y Misa cantaren
los Congregants en sa Iglesia.

Entre les moltes ofertes
que al Rey feren, nòm gran deixa
un Cavall que presentaren
los Armers, yl Rey sel queda.

Va admetre també una Aranya,
dun Llaurador nòstre feta,
de mes de sis mil, huitcentes
peces de canya; qué flemma!

Dos Lámines, en que havia
sorts cinquanta y dos de Lletra,
al Rey y Príncep acèptes,
dun *Madero* era obra neta.

Entrá el Rey un atre dia,
yn la Catedral Iglesia
reconegué les Relíquies,
pintures y primor de ella.

Diu: *a la torre*; el seguixen,
yl Micalet honrat queda:
Rey, Germá, Fills, sen muntaren
à veure lhòrra y ribera.

A Sen Salvador pasaren:
y una Image de òr presenta
à cada qual Larçobispo,
quel cas memorable el fera.

Un Misalet, de òr y plata
la tapa, oferí à la Reyna,
ab lo Sant de cada dia,
que mes primor no sespera.

Entrada es feu atre dia
en la Ciutat: y fon esta
à veure teixir retratos;
y hu del Rey feen de seda.

Quinta entrada y despedida
fon, volent fir mes completa
de la Real Maestrança
la Funció quel *Cant* celebra.

Dabant la Real Aduana
el cerco ordenat, larena
y laygua en dos triufants carros
sesparci ab gòig y destrea.

Front al balcó, hon se posaren
los Reys, Estatua de pedra
memòria de la vinguda
será dels Reys à Valencia.

Esta per mes gran obsèqui,
de plata y òr lis presenta
Medalles. Una Matrona
te en la ma un cór. Açò expresa,

Que la Ciutat als Monarques
sa llealtat manifesta.
Al dorso la Cornucopia
manoll de flejes la cerca.

Nòm Medalles hia oferides
per premi: à qui la frontera
millor adorná; y vistosa
la feu en la nit serena:

Y per la invenció mes nòva
de Grèmi que ho mereixquera.
Tres premis fets en tres clases;
y ademés contant moneda.

Els del Grau li presentaren
al Rey, per si grata li era,
una Falúa, adornada
à mil primors de òr y seda.

La Universitat lo Quadro
li oferí al Rey: loy presenta;
yls Estudiants se portaren,
fentli música à la Reyna.

Ballaren ques feren raixes;
y atres nits à la desfeta
anaren al Real Palacio
ab la estudiantina orquesta.

Despedida al últim feren
la darrer nit; molt contenta
quedant la Real Família,
y ells ufans ab tal empresa.

La

La diversió, en que incansable
à nòstre Rey se contempla,
es lo caçar: no te siti
à son gust com Lalbufeta.

Allí un Mòil y una Barraca
(com si en campanya fos Tenda)
ab cristals y cortinage,
habitació real era.

Docents tirs: pòc ho exagèr;
pròp de trecent de estil era
el seu acèrt. Ys privaba
dun gust tan gran sa bonea,

Perquels Grèmis se lluiren;
y baix dels balcons, ordena
facen tor quant guardar tinguen
en sa vasta amant idea.

¡Qué carros nos presentaren,
dels que manejen calesa,
ferrren, còhuen, tinen panyos,
mòlen, y addoen pelleta!

Manya y Llanternes suniren;
lo Ferrer tot sòl campeja:
el Calderer no satrasa;
yl Campaner quins bòls fea!

Sis bòus tiraben del carro
dels Carnicers: y ab gran flemma
atres dos duyen dos Àngels,
sòlts y enmantats; qué riquea!

Dança y Carro molts portaren:
los Capsers uns ab gran gepa;
els Matallafers, torneó,
y qui en fer tonells semplea.

Mòros y Crístians armaren,
de qui insignia es la Esparrenya;
els Fusters uns Indis negres;
yl Elefant rògle fea.

Turcstanbé y Crístians portaba
qui en sucre y cacau trasteja;
el Teixidor aludia
als Mòros del Puig de Enesa.

Els Enpleats en la Llònja
dòil y arròç, qui trafeja
en carbó, qui sabó forma,
mostraren be sa franquea,
Tirant sarries y taleques
de carbó y arròç. ¡Qué idea
tant admirar fon la dança
de tant dagüelo y agüela!

Els Corders los dotze Tribus
fan lluir; y ademés desta
invenció, del Mon les quatre
Parts feu brillar sa grandea.

De cada Carro el Ofici
tiraba à bondo faena;
Ferrers y Manyans, qué gispes!
Lo Moliner, quant garvella.

Quatre Parts del Mon portaba
el Peller: torneó fea
de Turcs: seguía el Arracé;
yl Sultán, qué gicòt era!

Entre dia y nit, ¡no dihuén,
paret noy ha! Fòrta empresa,
com era acudir à tota
funció, lo precís se deixa.

Els Peixcadors ab tres barques
movien gran cambra y festa;
la de peixcar, ya de Mòros,
com de Crístians tan prest era.

Els Blanquers armats portaben
los dos Xavecs: y en defensa
un Lleó; y abanç se daba
al Castell, movent gran gresca.

Denit també, qui ven aygua
gelada y clara, y qui alverga
al Pasager y Arriero,
ab cuets en còrda alegra.

Fen Castell el que fa xalmes;
qui cadires, qui tornea,
una alvada hasta les onze,
que tot lluíment supera.

Una

Una traca el que fa pintes
yl que cistelles : tremenda
fon ; al baix pareix venia
el Palacio. Nòm li queda.

Què dignació presenciariho !
¿La fama ment , si pondera ?
Sha vist , y honor yo li lleve
à Valencia en lòbra esta.

Què bondat , per sa ma pròpia
pendrels memorials ! Rey , Reyna
tan afectes se mostraren ,
que hu datre un tilde nos lleva.

Peticions ben despajades
quàntes shan vist ! Pero resta
expresar , ser gent pobruça
la que tals pretensions fea.

Que (com en atres països)
sadmira el Rey que no haguera
quí gracies li demanara.
Vòl ser lliberal , ys queixa.

Pero franquicia ninguna
nos sollicita. Valencia
vòl contribuir gustosa,
com deu qui un gran Rey venera.

Ací vingué com à Duenyo:
sen entrà dins de Valencia
com à Pare ; nol entraren.
No es dolvidar tal fineça.

Diga , que honor pòc li feren ,
qui vullga. Com Pare , impera ;
yl obehim com fills pròpis.
Nos obliga , ys va à tema.

Ell à volernos ; nosatros
servintlo lleals. Pelea,
en que victoriós ix sempre
qui es mes , y amor manifesta.

Per això fer piou obsèquis
ningú ha cregut ; mes com queda
esperança que han de vindre ,
fòc ocult sempre es reserva.

Ab llicència, en Valencia per la Viuda de Agustí Laborda, en la Bolseria.

El córrer dos dies tòros
(assistint lo Rey y Reyna)
de forasters fon recreo,
y encant d'afició tan cega.

Què delícia , pasejarse
tots per mig de Lalameda,
vitorejats ab veu alta,
y en alt sombrero ò montera !

¿Y es acàs pera callada
la *Cavalcata* complera,
quels quatre Quartels de Lhòrta
feren à son Rey y Reyna ?

Als Quartels los divisaba
son color : cada parella
un gòig causaba increible.
Cent delles lo total era.

A dar als Reys ses ofertes
pujaren : la breu arenga,
en los fruits pròpis cifrada,
no es molt que acèpta allís vera.

Què mes glòria, que dignarse
admirar tan curta ofrenda
de dos Mons lo gran Monarca,
y tan soberana Reyna ?

Si dic , que al marjar lo coge,
lìxqué alguna llagrimera,
al mirar que tots ploraben,
¿serà excés ? Seria mengua.

Mes no, quen tan gran Senyora
la humana Naturalea
feu son deure :: Lluisa plòra,
quesen va :: Ya acció nom deixa.

No puc seguir. Quant debia
per sos Reys ha fet Valencia.
Es lleal. Acreditada
viurà. Rabia , rabia , enveja.

La tinc de qui el seu tò afina.
Vèrs agut nos veu ; nis meçcla
la è obèrta , que disòna,
com ho èrra la tontera. Fl.